

NANONDIRAL WINNDEREYANKEEWAL HAKKEEJE AADE

NAATIRKA

E tuugnaadeko wonde keftingal horma kala ned’fo e nder besngu aadee e hakkeeki potdi woni dнад’fuudi ndimaague potal e jam e nder aduna,

E tuugnaade wonde ko baasgol heftinde kam e calogol tottude hakkeeki aade ngaddi barondiral e salaare sanndolin nde e nder aduna e kadihuccande adunam mo aade hebi yamiroore haalde e mijiaa de no henanorii d’um yontii ete kadi yimbe poti jeyde koye mumen ceerta e kulol e baasal sabu aadee yidde d’um,

E tuugnaade wonde ina teengi yo hakkeeki aadee ndeenire yamiroore laawdinaande mbele aadee waasaa tonngeede e gullitaagol dowrowol so tawii fawaama kalfaandi kiisndi walla waawnere b’urtunde,

E tuugnaade ina teengi nde bamtatoo biyngu yummaagu hakkunde leydeele dimd’ ude,

E tuugnaade e nanondiral leydeele caaktangal woondoore leydeele jowitiide e hakkeeki gadani aadee baydi no ndimaagu, teddungal e nder potal rewbe e worbe. Leydeele dee koddirii e daranaade bamtare renndo e niibgol fannuji nguurndam moyyam,

E tuugnaade e wonde leydeele dentude jeytiide dee, e ballondiral e fedde leydeele dentude jeyde koye mumen pellitii niibnude horma hakkeeki aade kam e ndimaagu,

E tuugnaade e bulngo renndaande ngam tafde hakkeeki aadee kam e ndimaagu, leydeele dee teengtinii nafaore burtunde wonde e pellitgol, ko ndeen batu nguu nanondiri, holliti:

Ngal-doo nanondiral winndere yan keewal jowitiingal e hakkeeki aadee wayi ko no laawol gootol nii ngam yettaade leydeete mbele yimbe bee e renndooji dii mbaɗa d’um e hakkillaaji mum e kala sahaa kadi et e jannginginde e nehde mbele bamtoo horma hakkeelleji aadee e ndimaagukuule yettaama mbele saree e nder leydeele, ciynugol ngol ina foti feeɗde, teskee e yimb e fof.

Kuulal gadanal

Innama aadeeki fof poti, ndimdidi e jibinannde to bannge hakkeeki. Ebe ngoodi mijjo e hakkilantaagal ete ebe poti huufu ndirde e nder b’iyinguyummaagu.

Kuulal 2

Gooto kala ina waawi hokkunde hoore mum hakkeeki e ndima guuji kaalaadi e nanondiralngal tawa alaa paltagol nguru, mbaydi, leñol, demngal, diine, iwdi leydi walla renndo, dañal, jibinande walla kala ngonka.

E ko fawtii heen hay paltoor gooto woodataa e dow yowitaade e dawrugol, ñaawoore hakkunde leydeele fawaade e ned’fo ummiido leydi walla ned’fo mo yowitaaki maa woni pawido yamiroore laawdinaande waawnde wonde fof.

Kuulal 3

Innama aadee kala ina jogii hakke wuurde, e hakke ndimmagu kam e hakke ndeenka e kisal hoore mum.

Kuulal 4

Hay ned’fo gooto fotaani tonngaade e maccungaa gu maccungaaugu e njeeygu aadee ko ko harminaa e no waawi si foraade fof.

Kuulal 5

Hay ned’fo gooto fotaani leepeteede walla fiyeede piyle jaltude ned’faagu walla koynooje.

Kuulal 6

Ned’fo kala ina jogii hakke annditireede ned’faagu mum e kaayitaaji ñaawaadi.

Kuulal 7

Yimbe fof poti e laamu ete poti fotde ndeendka e yeeso laamu. Yimbe fof ina poti fotndeende e reeneede e heedi heedi baawdo yaɓbude kule ngal nanondiral yimbe fofina poti reeneede e tooñanngge tawa alaa paltoor.

Kuulal 8

Ned’fo kala ina jogii hakke wullitaade ñaawoore e leydi mum so tawii o gañaama, o tooñaama walla so hakkeeki makko njoolaama. diin hakkeeki ina ngannde e laamu e ñaawooje.

Kuulal 9

Hay gooto fotaani nanngede sokee walla yaltinee leydi tawa ko e dow mbaawka e belaafe.

Kuulal 10

Ned’fo ina jogii hakke e hedeede e nder potal e sahaa ñaawoore nde yowitaaki, nde wadataa heedi-heeda (jinngataa). ñaawooɓe benguuɗotaako poti ñaawde hakkeji fotdeeki ned’fo fof ko takkaa haa heɓ ni d’um ñaawore.

Kuulal 11

Kala ned’fo tuumaado bonannde ina foti reweede haa ko fawaa e mum ko annde ina woodi walla alaa tawa ko ñaawoore laadfinnaande nde suudaaka ñaawi e tawtingol ñaawoɓe luundiibe heedbe bannge ñaaweteedo oo.

Hay gooto fawetaake bonnannde walla war ngo tawa nde wadatae ndee waawa wonde ko teengi e mum e yowitaade e laawol leydi walla laawol hakkunde leydeele. Ko noon ne hay gooto fawetaake sariya baɗdo huunde tawa nde wafetee ndee o jotondiraani heen.

Kuulal 12

Hay gooto yaɓɓetaake, tooñee e nder nguurndam mum, e nder besngu mum e nder jotondiral mum walla ned’faagu mum lesɗinee, naange hay gooto e dowlugol mum potaani ñifeede. Ned’fo kala ina jogii hakke reenaneede dee geɗe teengtinooji ndimaagumum.

Kuulal 13

Ned’fo ina jogii hakke yahde d’o welaa fof e no weliraa fof kam subaade hoɗannde mum e nder leydi.

Ned’fo ina jogii hakke yaltude leydi kala hay so tawii ko ndi makko kam e artude e leydi mum.

Kuulal 14

E sahaa kulol, ned’fo kala ina jogii hakke yeewde moolaare e daɗde leydi moolndi d’um e godde dee.

Oo hakke noon waawaa fawaade e warde hoore doga yeewa mooldo d’um, o waawi fawaade tan ko e jamirooje fedde leydeele dentude.

Kuulal 15

Ned’fo kala ina jogii hakke jeyeeɗe e leydi, woni jogaade ngenndi.

Hay gooto waawaa e dow belaafe haɗeeɗe jogaade ngenndi walla waylude ngenn di.

Kuulal 16

Caggal nde ned’fo dañii duubi kellifuya so ko o debbo, so ko o gorko faltaa ki leñol, nguru, leydi ono jogi hakke resde maa reseede, o darna fooyre. Ko kambe poti heen hakkeji jowitiidi e dewgal so ina humee walla so ina ittee (goorko e dewbo).

Dewgal fawii ko e yidde resondireebo difo bee wonaa ina fawee e waawnere.

besngo ko kam woni tergal gadanal e nder rendo besngu inajogii hakke ndeenka immoraade e renndo kam e laamu leydi ndii.

Kuulal 17

Kala ned’fo walla dental yimb e ina jogii hakke e jeyal leydi.

Hay gooto fotaaɓi e amdu e waawde ha’feede jeyi mum.

Kuulal 18

Kala ned’fo ina jogii hakke ndimaagu miiɗo, hakkilantaagal kam e diine. Oon hakke ina roondii ndimaagu waylude diine kam e ndimaagu tabitinde diine mum walla yi yannde mum kañum gooto walla e wondude e wod’be. Ngaal tabitinal diine noon ina nona ko duudii e ko feeñi fof tawa ko rewnееde e dow jaɗde, walla dewal walla jamirooje diina oo.

Kuulal 19

Ned’fo ina jogii hakke e ndimaagu jogaade miiɗo e saaktude miiɗo mum d’um firti ko joom mum fotaaɓi hulde feeñinnde miiɗo mum walla wiɗtude, he’bde kam e sarde miiɗooji e kabavuuji tawa woyaaɓi keeri hakkunde ley’feede e no sardaa fof.

Kuulal 20

Ned’fo kala ina jogii hakke e ndimaagu wa’ɗde batu walla fedde nde wonaa fitina.

Hay gooto fotaaɓi waawneede jeyeeɗe e fedde alay sago.

Kuulal 21

Ned’fo kala ina jogii hakke e jeyeeɗe e ter’de gardiide leydi mum. Tawa ko kañum e hoore mum walla tawa ko waabaade e be yimbe e cubii ina njood’ añii leydi sabu jo’neede gede mum.

Ned’fo kala ina jogii hakke ardineede walla jo’neede gede/golle leydi e dow potal.

Muuyaande leydi ndii ko ñiɓgol kalfaandi laamuuji dii. Ndiin kalfaandi ñiɓortoo tan sosde wooteeji cuboo suɓngo laaɓngo e leydi kala, tawa cubotoo d’o kala ina tottee ndimaagu mum timmungu.

Kuulal 22

Ned’fo kala e nder renndo ina jogii hakke e ndeen ka renndoyankeewo. d’umko weltaare hakkeji fagguduyankoj e renndoyan heeji e pina yankooji katojinaa d’i e ndimaagu e ɓamtaare aade e dow tuugnaade e ngonka leydi fof.

Kuulal 23

Ned’fo kala ina jogii hakke liggaade e dow potal hujjiaaji liggeey e ndeenka baasgol gollaade.

Yimbе fof poti fotde njo’ɗi so tawii be potii liggeey.

Kala liggi’ɗo ina jogii hakke njo’ɗi fotndi heen, njondi mbaawndi jogaade mo kan’ko e besngu makko mbele njogoo ngonka moyya tedduka. Njo’ɗi ina haani timminireede catiide renndoyankooje.

Ned’fo kala liggoto’ɗo ina jogii laawol tafde fedde wullitaare hakkeji liggeey walla yantondirde fedde liggoto’o’be mum e pedle god’de liggoto’o’be so tawi ede ndenndi ngoy’ aaji e anniya.

Kuulal 24

Ned’fo kala ina jogi hakke e footere walla weltinde bernde num walla wooda d’o haa’ d’ni liggeey mum ete kala liggoto’ɗo ina jogii hakke e footere yob’ eteende.

Kuulal 25

Ned’f kala ino foti jogaade hakke nguurndam cemorfam haa waawaa toppitaade cellal mum, ngonka mum eka besngu mum haa teen’te e nguura, kod’ci, safaara e gede renndo; omo jogii hakke e ndeenka so tawii o liggaaki, walla o sellaani ma walla o jodtaa de e doole mum, walla kes jood’iido, naywu’ɗo walla kala gede baasooje wallitde nguura d’e pawaaɓi e bellanteeje.

Jibinaa’ɗo debbo e sukaaku ina njogii hakke ballal e toppitaagol keeriidi. Sukaabe fof, woni a jibinaabe e nder dewgal walla caggal dewgal poti fotde to bannge ndeenka renndoyankeewo.

Kuulal 26

Ned’fo kala ina jogii hakke jaɗde jaɗde foti wonde ko nde alaa njo’ɗi hay sinna ko to arwaniire e gadanal. Jaɗde sukaabe ina foti wonde alay sago. Jaɗde karallaagal ina foti hu’btidin’de: jaɗde toownde ina foti udditanaade moni kala taw alaa heedi-heeda, tawa ko e baawal mum.

Jaɗde foti ko feertinde ned’fankaagal, beyda teddin’de hakkeji innama Aadee, he’bde hoore mum. Ina foti waalitde paamondiral, mu’undiral, cehilaagalhakkunde ley’feede e kala senngooji leyyi walla diineeji, fawitii heen ɓamtaare golle dowlaaji dentu’ɗi ngam moyyere ina duumoo.

Jibinaabe ina poti suɓaade hol fannu jaɗde ndokkata sukkaabe mumen.

Kuulal 27

Ned’fo kala ina waawi e sago mum jeyeeɗe e ɓamtugol pinal rennde mum, huutoroo ñee’ne e wallitde ɓamtaare ganndaliyankeewal e kala ɓure jaltooje heen.

Ned’fo kala ina jogii hakke ndeenka muuyaade mum to bannge ned’fankaagal e jaw’ɗi tuugniide e ɓul’gno ganndal, co’ñce, ñee’nal d’e o tafi.

Kuulal 28

Ned’fo kala ene foti daranaade ñiɓagol hakkeji innama aadee kam e ndi maagu mum to bannge renndo e nder winndere mbele kuule kaalaa’de ender ngal’ɗo nanondiral njetto faandaare to’ɗaande nde.

Kuulal 29

Innama aadee ina jogii hujjaaji fayde e renndo ngo nganndudaako ɓamtaare huubtidinde ned’fankaagal makko tan waawi wootde.

E nder kuutorogol hakkeji makko kam e naftorogol ndimaagu makko, moni kala fawaa e mum tan ko d’ooftogol sar’diyeeji ngam teentin’de keftingol e nehtanagol hakkeejie wod’be ngam timminde ned’faj kaagalngam gede denndaande kam e ngonka moyya kuubtidindo ngam dañje renndo potal.

Dii hakkeji e nguu ndimaagu mbaawa da’neede e dow luundaare paandaalee muuyaabe dowlaaji dentu’ɗi.

Kuulal 30

Hay kuulal gootal gummingal e ngal d’o nanondiralfotaani jaggireede ummii ko e leydi, walla dental keeringal, walla ned’fo keeriido. Hay ned’fo gooto, walla dental walla leydi potaani jogaade golle tawa faandaare mumen ko firtude hakkeejie e ndimaagu kalaadi e nder nanondiral ngal.